

Hamar biskops visitas i Lesja 19.-21. og 24. april 2016

Visitasforedrag

Innledning

Vi er i påsketiden. En virkelig festtid. En tid der vi feirer at det evige lyset trengte inn i selv de aller dypeste kriker og kroker. En tid der vi stadig minner hverandre på Jesu Kristi oppstandelse – og at livet seirer over døden, og gir fremtid og håp for alle mennesker. Det er en flott tid i kirken vår, og selv om vi av og til har besøk av Kong Vinter, så synger hele skaperverket sammen i vårens glade toner, og det begynner å spire av liv rundt oss. Det er virkelig vakkert.

Og det er midt i denne tiden at jeg som biskop i Hamar bispedømme har gjennomført visitas her i Lesja og Lesjaskog sokn. Formålet med en visitas er å støtte, inspirere og veilede både menighet og ansatte, og å gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet. Dette er en erkjennelse om at Den norske kirke ikke kan være en kirke som bare henger «i løse luften», men at kirken alltid må være knyttet til et sted. I Lesja kommer dette tydelig til uttrykk i kommunevåpnet, som har kirkespiret fra den vakre Lesja kyrkje som motiv. Mottoet for visitasen har vært «Heile bygda, nord og sø». Et bra valgt motto, som er hentet fra Lesjaskogsangen. Jeg tenker dette mottoet er helt i tråd med et folkekirkelig perspektiv på kirken; nemlig at kirken er for hele folket; en kirke som tar menneskers liv og hverdag på alvor, og med en åpen invitasjon til fellesskap og med nåde og fred i Jesu navn. Kirken skal være som ei omsorgsfull favn som rommer «heile bygda, nord og sø».

Det må alt her nevnes den lokale komiteen, som har laget et visitasprogram som har speilet alt dette på en særskilt god måte; ved å inneholde møter med frivillige og de som er gitt direkte ansvar for kirkens arbeid, møte med de folkevalgte og med lokalsamfunnet og de samarbeidspartnere kirken har. Jeg takker også for rapportene som var innsendt på forhånd, og som på en forbilledlig måte gav en beskrivelse av menighetens liv og virke, og som har bidratt til å utdype kunnskapen om kirkens liv her i Lesja kirkekommune.

Dette er min visitasrapport til menigheten her, og foredraget vil være todelt, hvor den første delen er et tilbakeblikk på visitasdagene, mens den

andre delen handler om de utfordringer jeg vil gi til videre arbeid i tiden fremover.

Del 1

Oppsummering av programmet

Tirsdag 19. april

Solen brøt seg gjennom det litt tunge skydekket da vi ankom Lesjaverk kirke tidlig tirsdag morgen. Denne kirken, som nettopp har feiret sitt 50 års jubileum, tar imot oss med sitt lyse og varme helligrom. Og jeg tenker; dette kirkerommet speiler evangeliet. Kristusfiguren som fra albertavlen tar imot oss med åpne armer viser oss kirkerommets dybde; nemlig å være et møtested; mellom mennesker, og mellom Gud og menneske, i alle livsfaser; for "heile bygda, nord og sø", og vi kan faktisk også legge til øst og vest. For det er som salmen sier "I Krist er ikkje aust og vest...". Det var godt å starte visitasen med **morgensang**, og dagen brakte oss deretter til kyrkjestugu i Lesjaskog, for å ha møte med **den kyrkjelege stab**.

De ansatte er en viktig grunnstamme i den lokale kirke. Sammen med de folkevalgte besitter de ansatte en stor kompetanse for hva det vil si å være kirke akkurat her i Lesja. Den tilliten som bygges hver eneste dag mellom folket og den lokale kirke er helt uvurderlig. I samtalen vår var det derfor naturlig å legge fokus på de ulike endringsprosessene som Den norske kirke står ovenfor, og vi diskuterte hva dette fordrer av samspill og samvirke i den kirkelige staben fremover. Det er alltid godt å møte engasjerte og stolte kirkelige ansatte, og det ble et godt møte med en spennende samtale.

Så var det tid for å både se, lære og høre om maskinell lafting. På **Thøring hyttefabrikk** fikk vi møte mennesker som bestreber seg på kvalitet i alle ledd, og som var seg bevisst den rollen egen bedrift spiller i det lokale samfunnet. Det er alltid fascinerende, og ikke minst overførbart å møte en slik bevisst og systematisk måte å arbeide på, og når det i tillegg utføres av så begeistrede mennesker borger det for kvalitet.

Noen kilometer lenger vest, eller nord, som dere sier her i Lesja, besøkte vi **Eldres senter**. Fortellingen om søster Alma, som gav heimen sin til å bygge senteret er en sterk beretning som vitner om en annen tid, og som har betydd så mye for menneskene på Lesjaskog. Det er en viktig del av en visitas å møte de menneskene som har bygd samfunnet, og det ble en veldig koselig kaffestund, med sang og gode samtaler.

Den første dagen ble så avsluttet med møte med **kyrkjelege råd**. Her samtalte vi om hva det vil si å være folkekirke i vår egen tid, og ikke minst hva det er som "brenner" her hos oss. Vi forberedte oss til møte med kommunen, og vi diskuterte arbeidet rundt det som gjerne er pulsslaget i menighetslivet, nemlig gudstjenesten. Kyrkjeleg råd er svært opptatt av en kirke som er tilstede midt i lokalsamfunnet, og som er åpen og raus for folk igjennom livet. Så må det ikke minst nevnes den nydelige suppen som ble servert i kyrkjestugu.

Onsdag 20. april

Onsdagen begynte med **møte med den kommunale ledelsen**. Det ble fremhevet det gode samarbeidet mellom kirke og kommune, og at den økonomiske siden må sies å være god. Dette har også mye å gjøre med en god budsjettdisiplin blant de kirkelige ansatte, noe det er all grunn til å honorere. Det å ha gode budsjettrutiner er veldig viktig, og som sikrer en forutsigbar prosess. Vi diskuterte hvordan man kan klare å inkludere de mange hyttefolk i kommunen inn i det kirkelige livet, blant annet på Bjorli. Dette er et område det vil være viktig å legge fokus på i tiden fremover.

Møtet fortsatte med en samtale rundt pilegrimsleden som går fra Valldal i vest, gjennom Lesja, og som knyttes til leden mot Nidaros på Dovrefjell. Det som nå gjenstår er rydding og merking, og vi diskuterte hvordan man kan anvende denne leden også i en lokal kontekst. Her kom det mange gode forslag, og det er vel bare å si, her er det lov å være kreativ.

Siste delen av møte handlet om forholdet skole/kirke, og jeg orienterte litt om hva det er jeg tenker er viktig i denne relasjonen. Målet med et slikt samarbeid er å styrke barnas livskompetanse, og det tenker jeg inkluderer å ha kjennskap til den lokale kirkes bygg og praksis. Vi fikk høre om det inspirerende arbeidet som er gjort rundt tverrfaglig oppvekstmodell; som skal gi mestring for hverdag og fremtid. Det satses godt på forebyggende arbeid her i Lesja, og det har man all grunn til å være stolt av.

Så reiste vi de ca. 30 kilometrene til Lesjaskog, for å besøke **barnehagen**. Og for en sangglad gruppe barn. Vi sang alt fra "Dine hender er fulle av blomster" til "Jeger Bom Bom". Vi fikk snakke med engasjerte barn og personell rundt et godt måltid.

Bare noen meter fra barnehagen ligger det døgnbemannende bofellesskapet **Skoglund**. Vi fikk møte beboerne og de ansatte, og høre om

det nære båndet som er mellom dem. Det var flott å se dette gode botilbudet for de som trenger litt ekstra hjelp i samfunnet.

Etter en god middag på vår base under visitasen, Lesja Gjestegiveri, ble kvelden avsluttet på Kulturhuset med **Huskonsert**. Og for et fyrverkeri av toner, stemmer og musikkglede som ble presentert. Det er virkelig et rikt og allsidig kulturliv her i Lesja, og det er så godt å se at sang og musikk står så høyt i kurs, i både kirke og samfunn.

Torsdag 21. april

Torsdag våknet vi opp og dro på besøk til **Blåsenborg skole**. Vi snakket om ordet *Ichthys*; dette kristne fiskesymbolet som betyr *Jesus Kristus Guds Sønn Verdens Frelser*. Og barna fikk stille spørsmål til biskopen, og ikke minst fikk vi synge mange flotte salmer og høre fine dikt! Det er godt å oppleve at de lange historiske linjene blir ivaretatt, og da tenker jeg på viktigheten av å synge de gamle og kjære sangene. På den måten blir generasjonene bundet sammen gjennom tid og rom.

Og fra besøket hos den oppvoksende slekt, dro vi på besøk rett over veien, til **Lesja sjukeheim**. Både ansatte og beboere sang i på «No livnar det i lundar, no lauast det i li», og det er virkelig flott å se det gode tjenestetilbudet som finnes her i kommunen. Dette har vi sett gjennom hele visitasen, og det er et bra utgangspunkt for god livskvalitet. Oppholdet på sjukeheimen ble avsluttet med nydelig middag i godt selskap.

Så kom besøket på Bø Grendehus. Selv Aftenposten hadde fått fatt i nyheten om at biskopen skulle på **skyting med konfirmantene**. Og selv om ikke skyteresultatet kvalifiserer til å delta på landsskytterstevnet, så fikk vi oppleve et solid og godt forankret konfirmantopplegg, som innbød til dype samtaler om etikk og mellommenneskelige relasjoner. Et slikt tiltak viser hva som er mulig å oppnå ved et godt samvirke med lokalmiljøet, som i dette tilfellet er Skytterlaget.

Vi fikk på veien mot Lesjaskog kyrkje besøke **Avdembue**. Dette er et anerkjent navn i landet, og det var veldig spennende å høre om dette stedet og hva som er planene fremover. Avdembue er et godt eksempel på hvor viktig det er med primærnæringen, og hva det kan bidra til av spesielle satsninger i lokalmiljøet. Det var også heldigvis anledning til å prøve noen av de gode ostene.

Kvelden ble avsluttet med aftensang i Lesjaskog kyrkje. Etter en dag med masse flott sang, både på skole og på sjukeheimen, var det godt å komme inn i et kirkerom med så sterkt uttrykk for englesangen. Over prekestolen står englene, og setter oss inn i et større kosmos, der våre stemmer blander seg med den himmelske hærske, og synger «Ære være Gud i det høyeste». Det ble en god og ettertenksom stund i kirken, som ble avsluttet med sosialt samvær i kyrkjestugu, der også en ekte nordmøring fikk æren av å høre den vakre «Vårsøg».

Del 2

Det har vært innholdsrike dager her på Lesja, og jeg har nå bare kort oppsummert mange av de tingene vi har fått oppleve. Det som selvsagt ikke kommer frem i en slik oppsummering er alle de møtene med enkeltpersoner som har gjort inntrykk, og som jeg vil bære med meg videre etter dagene her i Lesja.

Når jeg nå går over til del 2 av foredraget vil jeg peke på noen stikkord for videre arbeid i menigheten, i kyrkjelege råd og i samarbeidet med hele lokalsamfunnet.

I bispedømmets måldokument har vi fem hovedområder, og jeg vil bruke dem som overskrift på utfordringene til menigheten her.

Det første hovedområde er

I Gudstjenester og kirkelige handlinger

Vi har fått oppleve flotte gudstjenester og kirkelige handlinger her under visitasen. Kirkene er behandlet med stolthet, og det har vært en stor glede å besøke de ulike helligstedene her hos dere. Kirkerommene er velholdte, og de er godt ivaretatt. Gudstjenestelivet er på mange måter pulsslaget i menigheten, og det er derfor, i møte med en ny tid, viktig å hele tiden arbeide målrettet og strukturert med hvor, når og hvilke type gudstjenester vi holder. Vi vet at kirkevanene har endret seg, ved at folk nå ikke lengre går så mye av vane, som ved anledning. Det er derfor viktig å gjennomtenke på hvilken måte disse anledningene skal inngå i kirkens årshjul; være seg høytider, dåp, konfirmasjon mm. Dette arbeidet fordrer et tverrfaglig samarbeid i stab og råd, og derfor blir min første utfordring:

1) Å ta en gjennomgang av menighetens årshjul med hensyn til gudstjenester og andre tiltak, ikke minst med tanke på trosopplæringstiltak.

En viktig fellesnevner for visitasdagene i Lesja er at sang og musikk står frem som et satsningsområdet. Jeg vil rose arbeidet som er gjort med den kirkelige musikken, ikke minst med tanke på korvirksomhet og samarbeidet med skole- og barnehage. Arbeidet er forbilledlig, og det vil være viktig å synliggjøre dette også i de ulike planverk som vi i kirken arbeider etter. Dette vil bidra til å sikre bevisstheten om dette viktige arbeidet. Derfor vil jeg utfordre til

2) å gjennomgå salmekanon for helg- og høytid, og for kirkelige handlinger. Disse salmene kan brukes både i trosopplæringen, samarbeidet kirke/skole, konfirmantarbeidet og ved anledninger der det er naturlig.

3) å utarbeide Plan for kirkemusikk, slik at det eksisterende arbeidet også blir synliggjort i kirkens planverk.

Da går jeg over til neste satsningsområde som er:

II Omsorg og solidaritet

Diakoni er kirkens navn på alt omsorgsarbeid. Den virkelige prøvesteinen for et fellesskap er hvordan vi makter å gi menneskeverd til alle, og erkjenne at vi er avhengig av hverandre. Det er særs inspirerende å høre om samarbeidet som er gjort mellom kirke og de andre omsorgsetatene i kommunen. Også «Lesjakveld», tiltaket som er tenkt som møteplass mellom nye og gamle innbyggere må trekkes frem. Det gjøres mye godt diakonalt arbeid her i Lesja, og jeg utfordrer til:

4) å fullføre Diakoniplanen i tråd med gjeldende Plan for diakoni i Den norske kirke av 2007.

Det tredje hovedpunktet jeg vil fokusere på er:

III Barn og unge

Det er på tre arenaer barn og unge på en særskilt måte får kjennskap til kristendom og mulighet til religionsutøvelse. Det er først og fremst i hjemmet at det grunnleggende verdifundamentet legges. Som elever lærer barn og unge mye om kristendom i skolens KRLE fag, men arrangementet i skoleregi skal ikke kreve tilslutning eller medvirkning i religionsutøvelse. Dette er viktig, da det ikke må være tiltak som gjør at det kan knyttes fritak til KRLE faget. Den tredje arenaen er trosopplæringen, som har en annen karakter, fordi den har som mål å styrke barnas tilhørighet til kirken gjennom delaktighet.

Her i Lesja er det allerede et veldig godt samarbeid mellom skole- og kirke, og mellom barnehage og kirke, men jeg vil allikevel legge frem som en utfordring

5) å videreutvikle og styrke den gode relasjonen til skoler og barnehager, ved å gå gjennom de planer og samarbeid dere har i dag ut fra gjeldende lov- og planverk.

Det neste temaet er:

IV Kirken i lokalsamfunnet

Her i Lesja er det et veldig godt samarbeid mellom kirke og kommune. Det skyldes positiv samarbeidsvilje fra begge parter, pluss at kirken står sterkt i lokalsamfunnet. Kirken er samlingsstedet for de store livsritene i lokalsamfunnet, og kirkebyggene står som signalbygg i bygda. Jeg vil derfor utfordre til

6) å styrke det gode samarbeidet med Lesja kommune gjennom å:

a) formalisere årlige budsjett- og statusmøter for økonomi

b) utarbeide en langtidsplan for vedlikehold og investering, herunder arbeidet med universell utforming, vedlikehold av kirkespiret i Lesjaskog kyrkje for å hindre lekkasje, og maling av Lesja kyrkje.

En utfordring som har blitt løftet frem både i møte med stab og kommune, er hvordan man på en god måte kan inkludere hyttefolket inn i både kirke og samfunn. Vi vet at mange tilbringer høytidene på hyttene sine, og dette fordrer en gjennomtenkning av hvordan man kan gi et godt tilbud både sosialt og religiøst. Derfor vil jeg utfordre til:

7) å samtenke med kommunen på hvordan inkludere hyttefolket, og spesielt de på Bjorli, i det lokale kirke- og samfunnsliv.

8) å vurdere muligheten for et fjell-/friluftsalter enten på Bjorli eller et annet egnet sted.

Snart vil pilegrimsleden gjennom Lesja være ferdigstilt, og dette vil kunne tilby mulighet til å utvikle vandringer, undervisning og naturopplevelser. På bakgrunn av dette vil jeg utfordre til:

9) Å ta i bruk pilegrimsleden, og fylle den med et innhold.

Det siste punktet jeg vil snakke om i dag er:

V Medarbeiderskap og organisering

Det er til enhver tid viktig å styrke samvirke og samhandling og slik gi mulighet for enda bedre kirkelig betjening. Det blir bare viktigere og viktigere å tenke tverrfaglig samhandling i tiden fremover. Her i Lesja har dere en dyktig og organisert stab, noe som kommer til uttrykk i samtaler, men også i å observere samspillet rundt f.eks. gudstjenester. For å sikre at alle får den samme informasjonen, og til å kunne evaluere og se fremover utfordrer jeg til:

10) å styrke stabsarbeidet med å ha stabsmøte annenhver uke. Møtene bør ha en fast ramme og agenda. I tilknytning til stabsmøte kan det også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.

Siden det i Lesja er kun ett råd, ivaretar Kyrkjelege råd både menighetsrådssaker og fellesrådssaker. For å kunne ha et tydeligere skille mellom når man behandler hvilke saker blir min siste utfordring:

11) å sikre samspill og tydeligere ansvarsfordeling mellom menighetsråd- og fellesrådssaker ved å utarbeide to innkallinger og å føre to protokoller til møtene i Lesja kyrkjelege råd.

Avslutning

Så er tiden kommet for å takke for visitasen. Hjertelig takk til alle som har vært involvert i planlegging og tilrettelegging! Takk for tillit, gjestfrihet og hyggelige bordfellesskap.

Takk til alle for mange gode møter med mennesker i alle aldre! Jeg tar alle disse møtene med meg, alle håndtrykk, smil og ordskifte, ja, alt jeg har opplevd under visitasen. Hjertelig takk!

Gud velsigne Lesja og Lesjaskog sokn!
Gud velsigne Lesja kommune!

Solveig Fiske
Hamar biskop

Utfordringer

- 1) *Å ta en gjennomgang av menighetens årshjul med hensyn til gudstjenester og andre tiltak, ikke minst med tanke på trosopplæringstiltak.*
- 2) *Å gjennomgå salmekanon for helg- og høytid, og for kirkelige handlinger. Disse salmene kan brukes både i trosopplæringen, samarbeidet kirke/skole, konfirmantarbeidet og ved anledninger der det er naturlig.*
- 3) *Å utarbeide Plan for kirkemusikk, slik at det eksisterende arbeidet også blir synliggjort i kirkens planverk.*
- 4) *Å fullføre Diakoniplanen i tråd med gjeldende Plan for diakoni i Den norske kirke av 2007.*
- 5) *Å videreutvikle og styrke den gode relasjonen til skoler og barnehager, ved å gå gjennom de planer og samarbeid dere har i dag ut fra gjeldende lov- og planverk.*
- 6) *Å styrke det gode samarbeidet med Lesja kommune gjennom å:*
 - a) *formalisere årlige budsjett- og statusmøter for økonomi*
 - b) *utarbeide en langtidsplan for vedlikehold og investering, herunder arbeidet med universell utforming, vedlikehold av kirkespiret i Lesjaskog kyrkje for å hindre lekkasje, og maling av Lesja kyrkje.*
- 7) *Å samtenke med kommunen på hvordan inkludere hyttefolket, og spesielt de på Bjorli, i det lokale kirke- og samfunnsliv.*
- 8) *Å vurdere muligheten for et fjell-/friluftsalter enten på Bjorli eller et annet egnet sted.*
- 9) *Å ta i bruk pilegrimsleden, og fylle den med et innhold.*
- 10) *Å styrke stabsarbeidet med å ha stabsmøte annenhver uke. Møtene bør ha en fast ramme og agenda. I tilknytning til stabsmøte kan det også settes av tid til planlegging av konkrete tiltak.*
- 11) *Å sikre samspill og tydeligere ansvarsfordeling mellom menighetsråd- og fellesrådssaker ved å utarbeide to innkallinger og å føre to protokoller til møtene i Lesja kyrkjelege råd.*